

КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Кафедра спеціальної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор комунального
вищого навчального закладу
«Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
О. П. Позднякова
_____ 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ППВ12 «Основи психотренінгу осіб з ТПМ»

Галузь знань	0101	Педагогічна освіта
Напрямок підготовки	6.010105	«Корекційна освіта (за нозологіями)»
Освітньо-кваліфікаційний рівень		«бакалавр»

2016–2017 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи психотренінгу осіб з ТПМ» для студентів третього курсу факультету реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напрямку підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (за нозологіями)».

РОЗРОБНИК:

Кетлер-Митницька Т. С., старший викладач кафедри природничо-наукових дисциплін

Розглянуто на засіданні кафедри спеціальної освіти
протокол від «01» вересня 2016 року № 01

В.о. завідувача кафедри
спеціальної освіти _____

А. В. Турубарова

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		форма навчання	денна
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01010 Педагогічна освіта	Варіативна	
	Напрямок підготовки 6.010105 Корекційна освіта (за нозологіями)	Семестр	5-й
Модулів – 3	Рівень освіти: бакалавр	Аудиторні години: 60 год	
Змістових модулів – 2		Лекції: 18 год.	Практичні: 27 год.
Загальна кількість годин – 144			Лабораторні: год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4		Самостійна робота 84 год.	
		ІНДЗ: 15 год	
	Вид контролю: диф. залік		

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення студентів з організацією, підготовкою та проведенням психологічного тренінгу та набуття практичних умінь проведення тренінгів, враховуючи психологічні та особистісні особливості осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Завдання навчальної дисципліни:

1. сформувати в студентів уявлення про сутність та специфіку психологічного тренінгу як виду активного соціально-психологічного навчання, а також його місце і роль в сучасній психологічній науці;

2. сприяти засвоєнню знань основних технологій тренінгової роботи та набуття вмінь і навичок планування, підготовки та проведення тренінгових занять для осіб з ТПМ;

3. розвинути навички встановлення контакту, партнерської взаємодії, візуальної психодіагностики, конструктивного підходу у вирішенні проблем соціальної взаємодії осіб з ТПМ;

4. вдосконалення, корекція та розвиток власної комунікативної компетентності у системі міжособистісних взаємин;

5. ознайомити студентів зі специфікою організації та проведення психологічного тренінгу для осіб з ТПМ.

В процесі вивчення дисципліни студенти повинні:

знати:

- наукову термінологію дисципліни;
- наукові підходи до змісту та специфіки проведення психологічного тренінгу;
- основи організації та проведення психотренінгів;
- структуру психологічного тренінгу та його технологій;
- послідовність та специфіку дій тренера на різних етапах підготовки та проведення роботи з групами осіб з ТПМ.

уміти:

- планувати, організовувати та проводити психотренінги в групах осіб з тяжкими порушеннями мовлення;
- при розробці психотренінгів добирати ефективні психологічні засоби, адекватні завданням психологічної допомоги особам з ТПМ.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягнути таких результатів навчання (компетентностей):

I. Загальними компетентностями:

1. Інструментальними:

- здатність ідентифікувати, формулювати та виконувати завдання;
- здатність до розуміння предмету, вивчення дисципліни та розуміння фаху.

2. Міжособистісними:

- здатність працювати в команді;
- здатність діяти на основі етичних міркувань.

3. Системними:

- здатність працювати самостійно;
- здатність навчатися, здійснювати особистий, професійний розвиток та впроваджувати знання у практичну діяльність.

II. Фаховими компетентностями:

- здатність планувати, розробляти та проводити психологічні тренінгові заняття для осіб з ТПМ;

- здатність встановлювати контакти, конструктивний підхід у вирішенні проблем соціальної взаємодії осіб з ТПМ;

- здатність до вдосконалення, корекції та розвитку власної комунікативної компетентності у системі міжособистісних взаємин.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні основи психологічного тренінгу та особливості тренінгової групи.

Тема 1. Загальна характеристика тренінгу як багатофункціонального методу.

Історія становлення і розвитку психологічного тренінгу. Характеристика основних етапів становлення та використання тренінгу як інноваційної форми роботи. Основні напрямки психологічної науки, що поклали початок груповій роботі. Основні напрямки та підходи в психології та педагогіці щодо групової роботи.

Поняття та класифікації видів психологічного тренінгу. Принципи психотренінгу.

Методи та зміст психологічного тренінгу. Поняття про психологічний тренінг. Завдання психологічного тренінгу та механізми досягнення цілей.

Функції психотренінгу. Застосування психологічних тренінгів у психодинамічному, поведінковому, гуманістичному підході. Типологія психотренінгу К. Роджерса.

Тема 2. Зміни особистості в процесі тренінгової роботи.

Тренінгова група як психологічний дзеркало. Чинники, що забезпечують можливість зміни учасників тренінгової групи.

Специфічні риси психологічного тренінгу. Основні принципи реалізації тренінгових програм. Установки та очікування учасників, що впливають на ефективність їхнього перебування в тренінговій групі. Психологічні особливості та основні види тренінгових груп, етапи їх розвитку. Цілі тренінгової групи. Переваги групової роботи. Правила роботи тренінгової групи. Психологічна атмосфера у групі. Рольові позиції в групі. Структура та склад тренінгових груп.

Тема 3. Групова динаміка в тренінговій групі.

Фази розвитку тренінгової групи. Згуртованість і напруженість у тренінговій групі. Проблема лідерства в тренінговій групі.

Поняття «групові норми». Основні правила тренінгової роботи, обов'язкові для виконання усіма учасниками групи. Негативні та позитивні чинники, які впливають на рівень групової згуртованості. Їх облік і використання на етапі формування тренінгової групи.

«Зворотний зв'язок» у тренінговому процесі, її значення для успішності тренінгу.

Тема 4. Роль ведучого в тренінговій групі.

Керівництво тренінговою групою. Вимоги до особистісним особливостям і умінь ведучого. Особливості відносин ведучого з групою. Типові помилки тренера. Вибір одягу і поза ведучого під час тренінгу.

Функції ведучого та стилі керівництва групою. Умови ефективної роботи ведучого. Діяльність ведучого, спрямована на групу в цілому. Діяльність ведучого, спрямована на окремих членів групи.

Пастки для ведучого. Інтервенції ведучого, спрямовані на подолання проблем взаємодії в групі.

Змістовий модуль II. Сутність та особливості психологічного тренінгу з дітьми з ТПМ.

Тема 5. Методика проведення тренінгу.

Основні етапи тренінгу. Процедурні аспекти тренінгу та комплектування груп. Характеристика ефектів тренінга.

Організаційно-методичні аспекти проведення тренінгу. Етапи підготовки до проведення тренінгу. Вимоги до організації психологічних тренінгів. Проблеми, які слід

опрацювати на тренінгу. Формулювання завдань тренінгу. Організація простору та середовища проведення. Підготовка приміщення. Роздаткові матеріали.

Розробка програми психологічного тренінгу. Визначення мети та умов проведення тренінгу. Структура тренінгового заняття. Аналіз проведеного тренінгового заняття. Прийоми розробки тренінгових технік.

Тема 6. Методичні засоби тренінгу та методи оцінки ефективності проведення тренінгового заняття.

Дискусія. Рольова гра. Психогімнастика. Зворотній зв'язок.

Допоміжні методичні прийоми (метод фіксованих ролей, дебрифінг, мозковий штурм, аналіз ситуацій, проєктивне малювання, елементи музикотерапії, ритуал, домашня робота).

Мета оцінювання ефективності тренінгового заняття. Категорії оцінювання ефективності тренінгового заняття. Показники оцінки ефективності тренінгу. Основні методи оцінки ефективності проведення тренінгового заняття.

Тема 7. Основи психологічного тренінгу з дітьми ТПМ.

Особливості розвитку мовлення і спілкування дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Ознаки порушень комунікативної діяльності дитини. Специфічні психологічні особливості роботи тренінгової групи осіб з ТПМ. Особливості організації тренінгової роботи в групі осіб з ТПМ.

Особливості застосування психотренінгу з врахуванням психосоціального розвитку осіб з ТПМ на різних вікових етапах. Комунікативна діяльність і соціальна адаптація дошкільників з ТПМ. Особливості психосоціального розвитку дітей молодшого шкільного віку з ТПМ. Своєрідність комунікативних компетенцій та комунікативна культура осіб з ТПМ в підлітковому та юнацькому віці.

Соціально-психологічний тренінг та його види, як форма впливу на особистість з ТПМ на кожному віковому етапі психосоціального розвитку. Розподіл часу на основні етапи тренінгу для осіб з ТПМ.

Психолого-педагогічні умови організації психологічного тренінгу. Використання ігор у психотренінгу осіб з ТПМ. Зразкові вправи з формування комунікативних умінь та соціальних навичок у дітей молодшого шкільного і підліткового віку.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем змістових модулів	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні основи психологічного тренінгу та особливості тренінгової групи						
1. Загальна характеристика тренінгу як багатофункціонального методу	18	2	4	-	-	12
2. Зміни особистості в процесі тренінгової роботи	18	2	4	-	-	12
3. Групова динаміка в тренінговій групі	18	2	4	-	-	12
4. Роль ведучого в тренінговій групі	22	2	3	-	5	12
Разом за змістовим модулем 1	76	8	15	-	5	48
Змістовий модуль II. Сутність та особливості психологічного тренінгу з дітьми з ТПМ						
5. Методика проведення тренінгу	24	4	4	-	5	12
6. Методичні засоби тренінгу та методи оцінки ефективності проведення тренінгового заняття	20	2	4	-	-	12
7. Основи психологічного тренінгу з дітьми ТПМ	24	4	4	-	5	12
Разом за змістовим модулем 2	68	10	12	-	10	36
Усього	144	18	27	-	15	84

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	2	3	4
1	1	Загальна характеристика тренінгу як багатофункціонального методу	2
2	2	Зміни особистості в процесі тренінгової роботи	2
3	3	Групова динаміка в тренінговій групі	2
4	4	Роль ведучого в тренінговій групі	2
5	5	Методика проведення тренінгу	4
6	6	Методичні засоби тренінгу та методи оцінки ефективності проведення тренінгового заняття	2
7	7	Основи психологічного тренінгу з дітьми ТПМ	4
Усього			18

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	2	3	4
1	1	Загальна характеристика тренінгу як багатофункціонального методу	4
2	2	Зміни особистості в процесі тренінгової роботи	4
3	3	Групова динаміка в тренінговій групі	4
4	4	Роль ведучого в тренінговій групі	3
5	5	Методика проведення тренінгу	4
6	6	Методичні засоби тренінгу та методи оцінки ефективності проведення тренінгового заняття	4
7	7	Основи психологічного тренінгу з дітьми ТПМ	4
Усього			27

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	2	3	4
1	1	1. Випишіть поняття «тренінг» різних вчених (чотири поняття, ПІБ, джерело). Скласти власне визначення поняття «психотренінг» та порівняйте його з визначеннями вчених. 2. Складіть список прізвищ учених, які зробили значний внесок у розвиток теорії та методики психологічного тренінгу та в чому саме полягає їх внесок. 3. Складіть таблицю «Класифікація психотренінгу».	12
2	2	1. Розкрийте основні специфічні риси тренінгу, які відрізняють його від інших методів психологічної роботи. 2. Назвіть переваги групової форми психологічної роботи у порівнянні з індивідуальною. 3. Який напрям психологічної практики виник раніше – групова психотерапія чи груповий тренінг? Назвіть час появи обох термінів.	12
3	3	1. Назвіть негативні та позитивні чинники, які впливають на рівень групової згуртованості членів тренінгової групи. Розкрийте особливості урахування та використання даних чинників на етапі формування тренінгової групи. 2. Розкрийте значення «зворотнього зв'язку» для успішної роботи групового тренінгу.	12
4	4	1. Чи згодні Ви з твердженням, що ведучий тренінгової групи ні за яких умов не має право бути авторитарним? Доведіть свою точку зору. 2. Виділіть зі списку якості, як необхідні ведучому тренінгової групи три найважливіші. Обґрунтуйте власну точку зору. Проранжуйте останні якості за ступенем значущості.	12
5	5	1. Опишіть структуру тренінгового заняття. 2. Розкрийте зміст аналізу проведеного тренінгового заняття.	12

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	2	3	4
6	6	1. Розкрийте психотерапевтичну цінність використання ритуалів на тренінгу. 2. У чому полягає цінність застосування метафори на тренінгу? 3. Назвіть переваги та обмеження саморозкриття тренера як методичного прийому.	12
7	7	1. Наведіть приклади вправ на формування пізнавальної сфери дітей з ТПМ. 2. Наведіть приклади вправ на формування особистісної сфери дітей з ТПМ. 3. Наведіть приклади вправ на формування емоційно-вольової сфери дітей з ТПМ.	12
		Усього	84

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Для виконання індивідуального завдання студент повинен написати реферат на одну із тем та розробити програму психологічного тренінгу для осіб з ТПМ (вимоги до реферату та тренінгової програми вказані у окремих методичних рекомендаціях до індивідуальної роботи студентів).

Теми:

1. Психодрама (рольовий тренінг)
2. Тілесно-орієнтований тренінг
3. Тренінг вмінь
4. Тренінг соціальної компетентності
5. Групи зустрічей
6. Тренінг сенситивності:
7. Тренінг розвитку самосвідомості: гештальт-підхід.
8. НЛП-тренінги.
9. Груп-аналіз
10. Інтелектуальний тренінг
11. Тренінг прийняття рішень
12. Розігріваючі ігри та психотехніки.
13. Ігри, що орієнтовані на отримання зворотнього зв'язку.
14. Ігри соціально-перцептивного напрямку: на зоровий контакт, спостережливість та увагу, на слуховий контакт.
15. Комунікативні ігри та вправи.
16. Психотехніки, що спрямовані на допомогу у вирішенні проблем: сімейних, навчальних, професійних.
17. Медитації-візуалізації.
18. Гештальт-вправи.
19. Вправи для формування навичок.
20. Вправи на оцінювання.
21. Ігри, що прояснюють взаємні уявлення один про одного.
22. Ігри на розвиток емоцій.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

У процесі оцінювання навчальних досягнень студента застосовуються такі методи:

- **методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування.

- **методи письмового контролю:** самостійна робота, модульне письмове тестування, реферат, презентації.

- **методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Формами перевірки та контролю знань студентів є:

1. *Попередній контроль* застосовується як передумова для успішного планування і керівництва навчальним процесом. Він дає змогу визначити наявний рівень знань студентів для планування навчального матеріалу.

2. *Поточний контроль* є органічною частиною всього педагогічного процесу і слугує засобом виявлення ступеня засвоєння навчального матеріалу.

3. *Проміжний контроль* дозволяє перевірити ступінь засвоєння матеріалу після закінчення вивченого модулю.

4. *Підсумковий контроль* застосовується після вивчення студентом усього обсягу вивченого матеріалу. Видом підсумкового контролю з дисципліни є диф. залік.

10. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Кількість балів	ЗМ 1				ЗМ 2		
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7
Практичні заняття (16 б)	2	2	2	2	2	3	3
Самостійна робота (14 б)	2	2	2	2	2	2	2
Поточний модульний контроль (40 б)	20				20		
ІНДЗ (реферат)					15		
ІНДЗ (розробка психологічного тренінгу)					15		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою академії	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	82 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 81 (добре)		
D	64 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 63 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Перелік питань до заліку

1. Розкрийте історію становлення і розвитку психологічного тренінгу.
2. Охарактеризуйте основні етапи становлення та використання тренінгу як інноваційної форми роботи.
3. Опишіть основні напрямки психологічної науки, що поклали початок груповій роботі.
4. Опишіть основні напрямки та підходи в психології та педагогіці щодо групової роботи.
5. Розкрийте поняття та класифікації видів психологічного тренінгу.
6. Назвіть принципи психотренінгу.
7. Розкрийте методи та зміст психологічного тренінгу.
8. Дайте визначення поняттю «психологічний тренінг».
9. Назвіть завдання психологічного тренінгу та механізми досягнення цілей.
10. Назвіть функції психотренінгу.
11. Розкрийте специфіку застосування психологічних тренінгів у психодинамічному, поведінковому, та гуманістичному підходах.
12. Розкрийте типологію психотренінгу К. Роджерса.
13. Охарактеризуйте тренінгову групу як психологічного дзеркала.
14. Опишіть чинники, що забезпечують можливість зміни учасників тренінгової групи.
15. Назвіть специфічні риси психологічного тренінгу.
16. Назвіть основні принципи реалізації тренінгових програм.
17. Розкрийте установки та очікування учасників, що впливають на ефективність їхнього перебування в тренінговій групі.
18. Розкрийте психологічні особливості та основні види тренінгових груп, етапи їх розвитку.
19. Назвіть цілі тренінгової групи.
20. Назвіть переваги групової роботи.
21. Перерахуйте правила роботи тренінгової групи.
22. Охарактеризуйте сутність психологічної атмосфери у групі.
23. Опишіть рольові позиції в групі.
24. Опишіть структуру та склад тренінгових груп.
25. Назвіть фази розвитку тренінгової групи.
26. Охарактеризуйте соціально-психологічні феномени «згуртованість» і «напруженість» у тренінговій групі.
27. Розкрийте проблему лідерства в тренінговій групі.
28. Дайте визначення поняттю «групові норми».
29. Розкрийте основні правила тренінгової роботи, обов'язкові для виконання усіма учасниками групи.
30. Перерахуйте негативні та позитивні чинники, які впливають на рівень групової згуртованості.
31. Розкрийте значення «Зворотнього зв'язку» у тренінговому процесі, його значення для успішності тренінгу.
32. Охарактеризуйте соціально-психологічний феномен «керівництво» тренінговою групою.
33. Опишіть вимоги до особистісних особливостей і умінь ведучого тренінгового заняття.
34. Назвіть особливості відносин ведучого з тренінговою групою.
35. Опишіть типові помилки тренера в процесі тренінгової роботи.
36. Назвіть особливості вибору одягу і пози ведучого під час психологічного тренінгу.
37. Назвіть функції ведучого та стилі керівництва групою.
38. Перерахуйте умови ефективної роботи ведучого.
39. Розкрийте особливості діяльності ведучого, спрямованої на групу в цілому.
40. Розкрийте особливості діяльності ведучого, спрямованої на окремих членів групи.

41. Опишіть пастки для ведучого тренінгового заняття.
42. Розкрийте інтервенції ведучого, спрямовані на подолання проблем взаємодії в групі.
43. Опишіть основні етапи тренінгу.
44. Назвіть процедурні аспекти тренінгу та комплектування груп.
45. Назвіть та охарактеризуйте ефекти тренінгу.
46. Назвіть організаційно-методичні аспекти проведення тренінгу.
47. Назвіть етапи підготовки до проведення тренінгу.
48. Опишіть вимоги до організації психологічних тренінгів.
49. Розкрийте проблеми, які слід опрацювати на тренінгу.
50. Назвіть особливості формулювання завдань тренінгу.
51. Опишіть особливості організації простору, середовища проведення та підготовки приміщення.
52. Назвіть роздаткові матеріали в психологічному тренінгу.
53. Опишіть особливості розробки програми психологічного тренінгу.
54. Назвіть особливості визначення мети та умов проведення тренінгу.
55. Назвіть основні структурні елементи тренінгового заняття.
56. Назвіть особливості аналізу проведеного тренінгового заняття.
57. Опишіть прийоми розробки тренінгових технік.
58. Опишіть методичні засоби тренінгу: дискусія, рольова гра, психогімнастика, зворотній зв'язок.
59. Опишіть допоміжні методичні прийоми (метод фіксованих ролей, дебрифінг, мозковий штурм, аналіз ситуацій, проєктивне малювання, елементи музикотерапії, ритуал, домашня робота).
60. Назвіть мету оцінювання ефективності тренінгового заняття.
61. Назвіть категорії оцінювання ефективності тренінгового заняття.
62. Опишіть показники оцінки ефективності тренінгу.
63. Опишіть основні методики оцінки ефективності проведення тренінгового заняття.
64. Назвіть особливості розвитку мовлення і спілкування дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.
65. Розкрийте ознаки порушень комунікативної діяльності дитини.
66. Розкрийте специфічні психологічні особливості роботи тренінгової групи осіб з ТПМ.
67. Опишіть особливості організації тренінгової роботи в групі осіб з ТПМ.
68. Опишіть особливості застосування психотренінгу з врахуванням психосоціального розвитку осіб з ТПМ на різних вікових етапах.
69. Розкрийте особливості комунікативної діяльності та соціальної адаптації дошкільників з ТПМ.
70. Розкрийте особливості психосоціального розвитку дітей молодшого шкільного віку з ТПМ.
71. Опишіть своєрідність комунікативних компетенцій та комунікативної культури осіб з ТПМ в підлітковому та юнацькому віці.
72. Опишіть соціально-психологічний тренінг як форму впливу на особистість з ТПМ на кожному віковому етапі психосоціального розвитку.
73. Опишіть особливості розподілу часу на основні етапи тренінгу для осіб з ТПМ.
74. Розкрийте психолого-педагогічні умови організації психологічного тренінгу.
75. Охарактеризуйте особливості використання ігор у психотренінгу осіб з ТПМ.
76. Опишіть зразкові вправи з формування комунікативних умінь та соціальних навичок у дітей молодшого шкільного і підліткового віку з ТПМ.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Вачков И. В. Психология тренинговой работы. Содержательные, организационные и методические аспекты ведения тренинговой группы. – Москва : Эксмо, 2007. – 416 с.
2. Голуб Н. Психологічний тренінг як засіб корекції мовлення у дітей з мовленнєвими порушеннями / Н. Голуб // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Ч. 3 / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань : Жовтий О.О., 2014. – С. 96–102.
3. Грецов А. Тренинги развития с подростками : творчество, общение, самопознание / А. Грецов. – Санкт Петербург : Питер, 2011. – 416 с.
4. Евтихов О. В. Практика психологического тренинга / О. В. Евтихов. – Санкт Петербург : Речь, 2007. – 256 с.
5. Леванова Е. А. Игра в тренинге. Личный помощник тренера / Е. А. Леванова, А. Н. Соболева, В. А., Плешаков, Г. С. Гольшев. – Санкт Петербург : Питер, 2011. – 368 с.
6. Максименко С. Д. Практикум із групової психокорекції: підручник / С. Д. Максименко, О. О. Прокофєва, О. В. Царькова, Я. В. Цехмістер, О. В. Кочкурова. – Київ : Слово, 2015. – 752 с.
7. Романенко О. В. Застосування соціально-психологічного тренінгу в системі психологічної допомоги дітям з тяжкими порушеннями мовлення / О. В. Романенко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – 2014. – Вип. 27. – С. 174–179. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2014_27_38
8. Туріщева Л. В. Психологічні тренінги для школярів / Л. В. Туріщева. – Харків : Основа, 2012. – 124 с.

ДОДАТКОВА:

9. Алиева М. Тренинг развития жизненных целей / М. Алиева, Е. Трошихина. – Санкт Петербург : Речь, 2002. – 174 с.
10. Арнольд О. Р. Ролевой тренинг. Методическое пособие [Текст] / О. Р. Арнольд, Г. С. Абрамова. – Практикум по психологическому консультированию. – Москва : Академия, 1996. – 128 с.
11. Бакли Р. Теория и практика тренинга / Р. Бакли, Д Кейпл. – Санкт Петербург : Питер, 2002. – 352 с.
12. Большаков В. Ю. Психологический тренинг. Социодинамика, игры, упражнения [Текст] / В. Ю. Большаков. – Санкт Петербург : Питер 2006. – 379 с.
13. Вачков И. В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники : учебное пособие. – 2-е изд. [Текст] / И. В. Вачков. – Москва : Ось-98, 2000. – 224 с.
14. Групповая психотерапия / Под ред. Б. Д. Карвасарского, С. Ледера. – Москва : Академия, 1990. – 623 с.
15. Зайцева Т. В. Теория психологического тренинга. Психологический тренинг как инструментальное действие [Текст] / Т. В. Зайцева. – Москва : Смысл, 2002. – 116 с.
16. Захарова Г. И. Теория и методика психологического тренинга: учебное пособие / Г. И. Захарова. – Челябинск : ЮУрГУ, 2008. – 44 с.
17. Емельянов Ю. Н. Активное социально-психологическое обучение [Текст] / Ю. Н. Емельянов. – Ленинград : Издательство ленинградского университета, 1985. – 166 с.
18. Петровская Л. А. Теоретические и методические проблемы социально-психологического тренинга [Текст] / Л. А. Петровская. – Москва : МГУ, 1982. – 168 с.
19. Петровская Л. А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг [Текст] / Л. А. Петровская. – Москва : МГУ, 1989. – 216 с.
20. Прутченков А. С. Социально-психологический тренинг в школе [Текст] /

- А. С. Прутченков. – Москва : Эксмо-пресс, 2001. – 638 с.
21. Пузиков И. В. Технология ведения тренинга / И. В. Пузиков. – Москва : Бизнес-книга, 2007. – 224 с.
  22. Макшанов С. И. Психогимнастика в тренинге / С. И. Макшанов. – Санкт Петербург : Речь, 1996. – 173 с.
  23. Самоукина Н. В. Игры в школе и дома: психотехнические упражнения и коррекционные программы / Н. В. Самоукина. – Москва : Академия, 1993. – 198 с.
  24. Большаков В. Ю. Психотренинг: социодинамика, упражнения, игры / В. Ю. Большаков. – Санкт Петербург : Социально-психологический центр, 1996. – 380 с.
  25. Козлов Н. И. Лучшие психологические игры и упражнения / Н. И. Козлов. – Екатеринбург : АРД ЛТД, 1997. – 144 с.
  26. Коротаева Е. В. Игровые модули общения: учебные материалы к тренингу / Е. В. Коротаева. – Екатеринбург : АРД ЛТД, 1995. – 31 с.
  27. Лейтц Г. Психодрама: теория и практика. Классическая психодрама Я.Л. Морено / Г. Лейтц. – Москва : Эксмо, 1994. – 237 с.
  28. Лэндрет Г. Л. Игровая терапия: искусство отношений / Г. Л. Лэндрет. – Москва : Академия, 1994. – 187 с.
  29. Макшанов С. И. Психология тренинга / С. И. Макшанов. – Санкт Петербург : Образование, 1997. – 238 с.
  30. Марасанов Г. И. Социально-психологический тренинг. – 5-е изд., стереотип. / Г. И. Марасанов. – Москва : Когито-Центр, 2007. – 93 с.
  31. Никандров В. В. Антитренинг, или контуры нравственных и теоретических основ психотренинга / В. В. Никандров. – Санкт Петербург : Речь, 2003. – 176 с.
  32. Парыгин Б. Д. Практикум по социально-психологическому тренингу / Б. Д. Парыгин. – Санкт Петербург : Издательство Михайлова В.А., 2000. – 214 с.
  33. Петровская Л. А. Общение-компетентность-тренинг / Л. А. Петровская. – Москва : Смысл, 2007. – 688 с.
  34. Рай Л. Развитие навыков тренинга / Л. Рай. – Санкт Петербург : Питер, 2002. – 208 с.
  35. Роджерс К. О групповой психотерапии / К. Роджерс. – Москва : Академия, 1993. – 135 с.
  36. Ромек В. Г. Тренинг уверенности в межличностных отношениях / В. Г. Ромек. – Санкт Петербург : Речь, 2007. – 175 с.
  37. Сидоренко Е. В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии / Е. В. Сидоренко. – Санкт Петербург : Речь, 2008. – 208 с.
  38. Сидоренко Е. В. Тренинг влияния и противостояния влиянию / Е. В. Сидоренко. – Санкт Петербург : Речь, 2010. – 256 с.
  39. Захаров В. П. Социально-психологический тренинг : учебное пособие / В. П. Захаров, Н. Ю. Хрящева. – Ленинград : ЛГУ, 1989. – 56 с.
  40. Козьяков Р. В. Упражнения для развития компетентности в общении [Текст] / Р. В. Козьяков. – Тула, 2000. – 116 с.
  41. Ландерман Х. Аутогенная тренировка [Текст] / Х. Ландерман. – Москва : наука, 1980. – 110 с.
  42. Лютова Е. К. Тренинг эффективного взаимодействия с детьми / Е. К. Лютова, Г. Б. Моница. – Санкт Петербург : Речь, 2000. – 190 с.
  43. Марасанов Г. И. Социально-психологический тренинг / Г. И. Марасанов. – Москва : Совершенство, 1998. – 207 с.
  44. Петрушин С. В. Психологический тренинг в многочисленной группе / С. В. Петрушин. – Екатеринбург : Деловая книга, 2000. – 256 с.
  45. Сидоренко Е. В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии / Е. В. Сидоренко. – Санкт Петербург : Речь, 2003. – 208 с.
  46. Смит Г. К. Тренинг прогнозирования поведения: тренинг сенситивности / Г. К. Смит ; пер. с англ. Т. Саушкиной. – Санкт Петербург : Речь, 2001. – 256 с.

47. Смит М. Тренинг уверенности в себе / М. Смит. – Санкт Петербург : Речь, 2001. – 244 с.
48. Стюарт Дж. Тренинг организационных изменений / Дж. Стюарт. – Санкт Петербург : Питер, 2001. – 326 с.
49. Харин С. С. Искусство психотренинга. Заверши свой гештальт / С. С. Харин. – Минск : ФУА инфор, 1998. – 125 с.
50. Фопель К. Психологические группы : рабочие материалы для ведущего : практическое пособие / К. Фопель. – Москва : Генезис, 2004. – 256 с.
51. Фопель К. Технология ведения тренинга / К. Фопель. – Москва : Генезис, 2003. – 272 с.
52. Торн К. Тренинг. Настольная книга тренера / К. Торн, Д. Маккей. – Санкт Петербург : Питер, 2001. – 367 с.
53. Чистякова М. И. Психогимнастика / М. И. Чистякова. – Москва . Академия, 1990. – 134 с.
54. Цзен Н. В. Психотренинг: игры и упражнения / Н.В. Цзен, Ю.В. Пахомов. – Москва : Класс, 1999. – 282 с.
55. Шевцова И. В. Тренинг личностного роста / И. В. Шевцова. – Санкт Петербург : Речь, 2003. – 144 с.
56. Мілевська О. П. Логотренінг як форма роботи зі стимуляції у дітей мовленнєвих механізмів різного рівня / О. Мілевська // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – 2010. – Вип. 14. – С. 165–174.
57. Олефір О. Стан сформованості навичок спілкування шестирічних дітей з порушеннями мовлення / О. Олефір // Імідж сучасного педагога. Науково-практичний освітньо-популярний часопис. – 2009. – № 6 – 7. – С. 45–47.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ:

1. <http://azps.ru/training/>
2. <http://psychologiya.com.ua/psixologicheskie-treningi.html>